

U sinergiji sa izdavačem *Državnih arhivom u Zadru* autori postavljaju standarde za objavu ovakvog tipa arhivske građe, da bi postigla ne samo dostupnost (s obzirom na kvalitetne reprodukcije katastarskih mapa i transkripciju tekstualnog dijela) već i uporabna lakoća za buduća istraživanja.

Mladen DOMAZET

VLADIMIR LAY – DRAŽEN ŠIMLEŠA: NACIONALNI INTERESI RAZVOJA HRVATSKE KROZ PRIZMU KONCEPTA ODRŽIVOG RAZVOJA, CENTAR ZA ISTRAŽIVANJE INTEGRALNE ODRŽIVOSTI I ODRŽIVOG RAZVOJA, INSTITUT DRUŠTVENIH ZNANOSTI IVO PILAR, ZAGREB, 2012.

U djelu koje je pred nama autori su sabrali nekoliko misaonih dimenzija. Prvo, riječ je o prezentaciji rezultata istraživanja vezanih uz projekt *Održivi razvoj Hrvatske* koji se odvijao u spomenutoj radionici *Centara za istraživanje integralne održivosti i održivog razvoja* a financiran je od strane resornog Ministarstva. Drugo, riječ je o publikaciji koja osim znanstvenih uvida donosi i "terensku" aktivističku perspektivu, rekli bismo; pogled "odozdo". I treće, možda i najvažnije, ova publikacija ima i orijentacijsku, možemo kazati "savjetodavnu" dimenziju u kojoj svaki/svaka pojedinac/pojedinka može pronaći putokaz, ili barem naznake odgovora, oko upita za osobno djelovanje na području brige za život. Vrijedi ovome dodati još jednu važnu dimenziju ove publikacije, mogli bismo kazati osnovnu inspiraciju: protivno globalističkim tendencijama financijske i socijalne dekonstrukcije tijela države ova knjiga pruža važan uvid; zaštita okoliša kao i očuvanje života vezano je uz očuvanje operativnih modela djelokruga države kao i o osnaživanju struktura života lokalne zajednice.

Sadržajno, publikacija je, uz *Uvod* i *Zaključak* te uobičajena poglavlja (*Literatura, Sažetak*, i sl.), podijeljena u pet poglavlja: 1. *Teorijska razmatranja*, 2. *Prirodni sustavi, energija, hrana*, 3. *Regionalni razvoj*, 4. *Socijalna kohezija hrvatskog društva* i 5. *Rad, održiva proizvodnja i potrošnja*. U prikazu sadržaja publikacije osvrnut ćemo se ukratko na svako poglavlje i to kao pokušaj odgovora na sljedeće pitanje: *na koji je način povezana briga za zaštitu okoliša s obranom nacionalnih interesa neke zemlje?*

Nakon uvodnog ocrtavanja sadržaja knjige u prvom poglavlju (*Teorijska razmatranja*) riječ je o kontekstualnom sučeljavanju nekoliko problema. U prvom redu treba naglasiti da su ova određenja primarno sociologijskog karaktera, no u mnogome ona usvajaju biološka i politološka znanja tako da ih možemo smatrati uistinu interdisciplinarnima. Nakon razjašnjavanja problematike "nacionalnih" interesa, te dimenzioniranja odnosa "nacionalno" i "državno" autori pristupaju sastavljanju liste nacionalnih interesa shvaćenih upravo kao interesa građana, stanovnika hrvatskog društva. Riječ je o sljedećih sedam interesa: 1. Zaštititi prirodne resurse i održivo, za korist ljudi, naroda, regija i lokalnih zajednica u Hrvatskoj, gospodariti njima. 2. Upravljanje proizvodnjom hrane u smjeru povećanja ukupne dugoročne održivosti Hrvatske. 3. Upravljanje proizvodnjom i potrošnjom energije u smjeru povećanja ukupne energetske dugoročne održivosti Hrvatske. 4. Snaženje regionalne kapacitete društvenog razvoja te iskoristiti posebnosti i raznolikost hrvatskih regija. 5. Jačanju socijalnu pravdu i smanjivati rastuće socio-ekonomske razlike među stanovništvom, koje razaraju društvo. 6. Jačanju domaće proizvodnje roba i usluga kao pretpostavke podizanja kvalitete življenja te izvoza i razmjene s okolinom i 7. Usmjeravanje kulturr potrošnje na oblike održive potrošnje. Ostaje za upitati sljedeće: kako je moguće osigurati ostvarivanje tih interesa, te kako je to moguće učiniti u globalnom političkom horizontu. Budući da, kako tvrde autori, "globalni igrači" ne potiču ojačavanje državnih struktura i lokalnih samoupravnih zajednica potrebno je osigurati mehanizme

koji bi upravo na temelju mehanizama državnog suvereniteta mogli biti temelj osiguranja realizacije gore navedenih interesa. Posebno važan aspekt ovog poglavlja je tematiziranje problema održivosti u kontekstu problematike nacionalnih interesa, iako se uvid – nacionalni interes jest živjeti održivo! – čini banalnim, nedvojbeno je da je upravo on putokaz za stvaranje prihvatljivih mehanizama življenja.

U drugom poglavlju (*Prirodni sustavi, energija, hrana*) tematizira se prvo područje u kojemu su potrebne promjene u svrhu postizanja gore navedenog cilja. Pretpostavka održivog upravljanja sustavima je njihova zaštita, riječ je dakle o zaštiti šuma, zaštiti bioraznolikosti, zaštiti autohtonih vrsta, voda i obradive zemlje. Druga dimenzija upravljanja prirodnim dobrima je praćenje klimatskih promjena i prilagodba energetske proizvodnje i potrošnje koje te promjene donose. Ovo je pak preduvjet povećanja dugoročne energetske održivosti, a važnu ulogu u tom sklopu igra i promicanje obnovljivih izvora energije. Vrijedi ovdje posebno istaknuti i hranu kao, uz energiju, središnji mehanizam stvaranja koncepta održivosti. Ovo je važno, u Hrvatskom uvjetima, zbog iznimnih pedoloških i klimatskih prilika koje postoje u Hrvatskoj, kao u zbog kulturnih obrazaca sklonih malim gospodarstvima i jačanju lokalnih struktura proizvodnje. Sve ovo smanjuje troškove proizvodnje, distribucije i potrošnje hrane, dok istovremeno jača socijalne strukture što opet stvara veću razinu neovisnosti i održivog upravljanja prirodnim dobrima.

Posebno važna tema (*Regionalni razvoj*) obrađena je u trećem poglavlju. Možemo unaprijed reći da je upravo regionalni razvoj, dakle politički postupci suprotni globalizaciji i centralizaciji, pretpostavka stvaranja socijalnih struktura sposobnih za održivo upravljanje prirodnim dobrima, s jedne strane, kao i stvaranja političkim mehanizama koji bi mogli postati nositeljima obrane nacionalnog suvereniteta. I ovdje treba spomenuti politički mehanizam decentralizacije koji je, uz poštivanje bioloških zakonitosti, u temelju koncepta bioregionalizma za kojeg autori smatraju sa je poželjna platforma za promicanje održivosti i očuvanja nacionalnih interesa. Vrijedi primijetiti da se u konceptu bioregionalizma najjasnije vidi veza između ljudi koji nastavaju neko područje i bioloških značajki tog područja. Održivo upravljanje ovisi, s jedne strane, o kulturnim obrascima, i biološkim značajkama područja, s druge. Nadalje, koncept bioregionalizma promovira socijalnu strukturu lokalne zajednice kao političkog tijela koje odlučuje o svojoj (ekonomskoj) budućnosti.

Četvrto poglavlje (*Socijalna kohezija hrvatskog društva*) tematizira neke probleme hrvatskog društva: nezaposlenost, demografsku regresiju, socijalne nejednakosti, itd. Ovo su posebno važni uvidi jer stvaraju širu sliku o problemima u kojima se nalazi hrvatsko društvo no oni ujedno ocrtavaju korijene tih problema i upućuju na mogući izlaz iz njih.

U petom poglavlju (*Rad, održiva proizvodnja i potrošnja*) riječ je o prikazu problematike održive proizvodnje i potrošnje. Budući da je riječ o višeslojnom problemu, autori daju posebni naglasak na povezivanja pojedinih sektora tog problema: ekonomskog (primjerice BDP), političkog (poticanje proizvodnje) i kulturnog (stvoriti kulturu održive potrošnje). Ove dimenzije svjedoče o stanju neodrživosti koje dominira zapadnjačkim društvima, pa tako i hrvatskom: visoka nezaposlenost, rasipna upotreba energije, uvoz hrane, dominacija umiranja nad rađanjem, kultura potrošnje i život na dug, obilježja su življenja koji nikako nije održivo. Opstanak čovječanstva u budućnosti nalaže promjenu tih trendova.

Autori (u *Zaključku*) predlažu stvaranje platforme za aktivnu brigu za nacionalne interese Hrvatske kao i stvaranja održivog koncepta življenja. Ključni koncept je aktivni život svakog pojedinca i skrb za naše životno okruženje. Pretpostavka da se naše okruženje sastoji od humanog dijela, ljudi i socijalni odnosi, i prirodnog dijela, međuovisnost života, stoji u temelju stvaranja održivih koncepata življenja. K tomu, briga za život neke zajednice uistinu je nacionalni interes, a ovaj termin "nacionalno" treba primarno shvatiti u ekonomskom i kulturnom pogledu, a nikako samo etničkom. Također vrijedi spomenuti misao na svaki kapitalizam počiva na konceptu pasivnog građanina, dok predloženi koncept brige za nacionalne interese kao održive brige za život počiva na shvaćanju ljudske jedinice kao informirane, aktivne i odgovorne jedinice u društvu.

Na kraju, riječ je o dragocjenoj publikaciji koja prikazuje mnoge dimenzije problema, redefinira socijalne i političke koncepte istovremeno detektirajući probleme i nudeći rješenja. Zsigurno riječ je o publikaciji koja će mnogima biti od velike koristi, ostaje za nadati se da će dospjeti i u ruke onih koji odlučuju. No i ova nada je dvojaka (ili dvojako varljiva?!): treba stvoriti okolnosti u kojima možemo odlučivati sami o sebi, no prije toga treba stvoriti pretpostavke da smo sposobni to učiniti. Čini se prihvatljivim zaključiti da je edukacija nezaobilazan uvjet ovog ranije spomenutog, a ova je knjiga uistinu štivo koje ispunjava najviše zahtjeve edukacije budući da šalje vrlo važnu poruku: odlučujemo sami o sebi!

Ne čini nam se pretencioznim zaključiti da je upravo to temeljna misao održivosti.

Tomislav KRZNAR

PERSPECTIVES ON OTTOMAN STUDIES: PAPERS FROM THE 18TH SYMPOSIUM OF THE INTERNATIONAL COMMITTEE OF PRE-OTTOMAN AND OTTOMAN STUDIES (CIEPO) AT THE UNIVERSITY OF ZAGREB 2008, EDITED BY: EKREM ČAUŠEVIĆ, NENAD MOAČANIN AND VJERAN KURSAR, BERLIN: LIT VERLAG 2010, 1033 STR.

18. simpozij CIEPO-a (Comité International Études Pré-Ottomanes et Ottomanes/ International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies / Međunarodni odbor za predosmanske i osmanske studije) održao se od 25. do 30. kolovoza u Zagrebu na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Izlaganja održana tijekom simpozija objavljena su 2010. godine u Berlinu u izdanju LIT Verлага kao *Perspectives on Ottoman Studies: Papers from the 18th Symposium of the International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies (CIEPO) at the University of Zagreb 2008*, pod uredništvom znanstvenih djelatnika zagrebačkog Filozofskog fakulteta, prof. dr. Ekrema Čauševića, prof. dr. Nenada Moačanina i dr. Vjerana Kursara, ujedno i organizatora ovoga vrlo uspješnog simpozija. U kratkome uvodnom tekstu urednici su istaknuli da su sva simpozijaska izlaganja izuzev četiri objavljena u ovome zborniku radova.¹ Riječ je o četiri izlaganja koja su na velikom broju stranica sadržavala ilustracije, što bi dodatno povisilo troškove tiska te onemogućilo tiskanje čitave knjige. Iz tog razloga ta četiri izlaganja nisu uključena u knjigu, a za njihovo izdavanje pronaći će se drugačije rješenje.²

Knjiga sadrži 81 izlaganje na turskom, engleskom, francuskom i njemačkom jeziku. Izlaganja su raspodijeljena u šest tematskih poglavlja.

I – U okviru poglavlja *Ethnic Groups, Revolts, Nationalism, War (Etničke grupe, bune, nacionalizam, rat)* nalazi se 19 izlaganja. Izlaganja su u većoj mjeri fokusirana na 19. i početak 20. stoljeća; bilo temom bilo razdobljem određena su Prvim svjetskim ratom kao ishodišnom točkom. Različita područja i teme vezane uz Prvi svjetski rat razmatrana su u razdobljima prije, tijekom ili poslije rata. Pored toga, u ovome poglavlju nalaze se i tekstovi koji obrađuju teme kao što su etničke skupine, lutajući monasi, i ajani u sukobu sa osmanskom centralnom vlašću.

¹ U predgovoru je navedeno da se radi o četiri rada; u stvari riječ je o 16 članaka iz pera 19 turskih autora (op. prevod.)

² U međuvremenu sva preostala izlaganja (njih 16) objavljena su u izdanju Sveučilišta Trakya u Edirnu: Ekrem Čaušević, Nenad Moačanin i Vjeran Kursar, ur., *Osmanlı Sanatı, Mimarisi Ve Edebiyatına Bakış. 18. CIEPO (Uluslararası Osmanlı Öncesi Ve Osmanlı Çalışmaları Komisyonu) Sempozyumu (25-30 Ağustos 2008, Zagreb, Zagreb Üniversitesi Felsefe Fakültesi) Bildirileri*, (Edirne: Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü Yayını, 2011). 216 str., ISBN: 78-975-374-143-9 [Pogled na osmansku umjetnost, arhitekturu i književnost. Simpozij CIEPO 18 (Međunarodni odbor za predosmanske i osmanske studije) (25.-30. kolovoza 2008, Zagreb, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu). Izlaganja] (op. prevoditeljja).

Ekonomiska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VIII. / Broj 8
Zagreb - Samobor 2012.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula), Zrinka Blažević (Zagreb), Tatjana Buklijaš (Cambridge, UK), Goran Đurđević (Zadar), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb), Paul Hirt (Tempe, SAD), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil Inalcik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb), Ivan Mirnik (Zagreb), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Géza Pálffy (Budimpešta, Mađarska), Daniel Patafta (Zagreb), Hrvoje Petrić (Zagreb), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb), Marko Šarić (Zagreb), Mladen Tomorad (Zagreb), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Zagreb), Frank Zelko (Burlington, VT, SAD), Zlata Živaković Kerže (Osijek)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2012.

Adresa uredništva / Mailing adresss:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Zagreb

Na naslovnici / Cover:

Morfološke promjene ušća Mure (Goran Šafarek)

 Meridijani
IZDAVAČKA KUĆA

Izdano u Hrvatskoj, za nakladnika Petra Somek